

Kurzus kódja(i): FLM-101.03

Kurzus címe: Filmelmélet alapozó: Filmesztétikai alapfogalmak

Tanár neve: Dr. Vincze Teréz

Kurzus időpontja, helye: csütörtök 14.15–15.45, Múzeum krt. 6-8. fsz. 34.

Kurzus típusa: Előadás

Kurzus leírása: A félév során bemutatásra kerülnek a filmelemzés alapvető módszertani sajátosságai, a film elemző és esztétikai vizsgálatának alapelvei, a film médiumának sajátos esztétikai jellemzői. Gazdag filmes példaanyag segítségével megismerkedünk a film alapvető technikai jellegzetességeivel és a filmi közlés elemi egységeivel. A filmrészletek órán történő bemutatásának/elemzésének segítségével a félév célja olyan (film)esztétikai ítélőképesség megalapozása, melyre később biztonsággal építhetők bonyolultabb elemzési tevékenységek.

A félév témakörei:

1. A film médiumának jellemzői

Miben különbözik a film kommunikációja más művészetektől? Önálló művészet-e a film, vagy lefényképezett színház, adaptált irodalom, esetleg időtartammal rendelkező képzőművészet?

2. A film mint technikai művészet

A film technikai jellegéből adódó sajátosságok, avagy hogyan vették fel és mit is látunk valójában?

A „trükk” mint a film működésének alapja.

3. Fikció és valóság

Film és valóság kapcsolata. A film hasonlít a valóságra vagy a valóság hasonlít a filmre?

Hasonlóságról van-e szó egyáltalán?

4. A filmkép tulajdonságai: a keret

A fotografikus mozgókép és másfajta képi alkotások viszonya. A keret szerepe a mozgókép esztétikájában.

5. A filmkép tulajdonságai: a téralkotás

Hogyan jön létre a háromdimenziós tér érzete a filmen? Milyen speciális szabályai vannak a filmbeli téralkotásnak?

6. A filmkép tulajdonságai: az idő

Hogyan ábrázolja a film az időt? Milyen bevett formái vannak az időtartam manipulálásának a filmben?

7. A filmkép tulajdonságai: a nézőpont

Kinek a szemével látunk a filmben? Mitől válik egy filmkép/látvány „szubjektívvé”? Hogyan ábrázolhatók mentális állapotok a filmben?

8. A film és a történetek: elbeszélés/narráció

Mi a történet? Léteznek-e történetek a valóságban? Hogyan működnek a történetek a filmekben? Hogyan működnek – működhetnek-e egyáltalán – az olyan filmek, melyekben nincs történet?

9. A műfaj és a stílus

Mit jelent a műfaj és a stílus fogalma a film esztétikájában? Milyen elemzési szempontokat érdemes felvetni egy film műfaji, illetve stilisztikai vizsgálatának kapcsán? Hogyan viszonyul egymáshoz e két megközelítési mód?

10. Tömegkultúra és film

Hogyan befolyásolja a film társadalomban elfoglalt helyét a tömegkultúrával való sajátos kapcsolata? Mi a „filmipar” és mi a „filmművészet”? Szétválasztható fogalmakról van-e szó?

11. A filmről való beszéd/írás műfajai

Miben különböznek a filmről való írás műfajai: a filmkritika, filmajánló, tanulmány, esszé? Milyen funkcionális és stilisztikai különbségek jellemzik e műfajokat?

Kurzus teljesítésének követelményei: A félévet írásbeli vizsga zárja, melynek során a hallgatóknak az órai előadáson elhangzottakra, az órán vetített filmekre, filmrészletekre, a kötelezően megnézendő filmekre és a kötelező olvasmányok listáján szereplő szövegekre vonatkozóan kell kérdésekre válaszolniuk.

Elsajátítandó kompetenciák és módszerek: A filmelemzés alapvető módszertani sajátosságainak, a film elemző és esztétikai vizsgálatának, a film médiumának sajátos esztétikai jellemzőinek megismerése. Olyan (film)esztétikai ítélőképesség megalapozása, melyre később bonyolultabb elemzési tevékenységek építhetők.

Kötelező / ajánlott irodalom: Kötelező olvasmányok:
Balázs Béla: *A látható ember. A film szelleme.* Budapest: Gondolat Kiadó, 1984. pp. 17–88. (A könyv új kiadása: Budapest: Palatinus Kiadó, 2005. pp. 15–68.)
André Bazin: Korunk nyelve, A fénykép ontológiája. In: André Bazin: *Mi a film?* Budapest: Osiris Kiadó, 1995. pp. 7–15., 16–23.
Erwin Panofsky: A mozgókép stílusa és közege. In: Kenedi János (szerk.): *A film és a többi művészet.* Budapest: Gondolat Kiadó, 1977. pp. 151–177.
Bíró Yvette: A film formanyelve. (A film mint kifejezési forma, A film mint műalkotás, A kép mint a film legkisebb autonóm egysége) In: Bíró Yvette: *A hetedik művészet.* Budapest: Osiris Kiadó, 1994. pp. 15–81.
Király Jenő: A műfaji film elmélete. In: Király Jenő: *Mágikus mozi.* Budapest: Korona Kiadó, 1998. pp. 53–84.
Kovács András Bálint: A műelemzés célja. In: Kovács: *Mozgóképelemzés.* Budapest: Új Palatinus Könyvesház, 2009. pp. 11–33.
Jacques Aumont–Michel Marie: A filmelemzés meghatározása. In: *A kortárs filmelmélet útjai* (szerk.: Vajdovich Györgyi) Budapest: Palatinus Kiadó, 2004. pp. 9–42.

Ajánlott könyvek/kézikönyvek:

Szabó Gábor: *Filmes könyv. Hogyan kommunikál a film?* Budapest: Ab Ovo Kiadó, 2002.
Film- és médiafogalmak kisszótára. Budapest: Korona Kiadó, 2002.
Bordwell, David – Thompson, Kristin: *A film története.* Budapest: Új Palatinus Könyvesház, 2007.

Kötelező filmek: Kore-eda Hirokazu: Szörnyeteg (2023) – ezt a filmet 2023. szeptember 14-től játsszák moziban!
Greta Gerwig: Barbie (2023)
